

Detta är en utskrift från från Göteborgs-Posten.

STÄNG

Utskriftversion av: <http://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.165265-farliga-batar-aven-for-friska>

Publicerad 19 september 2009

Farliga båtar även för friska

Den kraft som stöter mot ryggraden i en Rib-båt kan uppgå till 20 G. Det hävdar Göteborgsläkaren Johan Ullman som ägnat två decennier åt riskerna med högfartsbåtar.

– En stridspilot i katapultstol utsätts för 20-23 G. Tricket är att snabbt komma över planets stjärtfena. Varannan som räddar livet på det sättet får kotfrakturer eller diskbräck.

Det var när Ullman i mitten av 80-talet som läkare i flottan skulle friskmönstra rekryter på torpedbåtar som han uppmärksammade riskerna med små fartyg i höga hastigheter.

– 85 procent sa att de hade fått ont i ryggen. Det ska inte 19-åringar ha. De sa också att det inte gick att stå upp när man körde.

Han forskade:

– Vi fann att farten inte behöver vara så hög. Vi har mätt 18 G i 20 knop.

– Vi fann också att människor kan utsättas för större G-krafter än själva båten, vare sig de sitter eller står, när skrovet slår i en våg.

Vågorna träffar nämligen ofta akterut vilket ger en vipprörelse där fören tvingas neråt. Rörelsen är så snabb att en person som står eller sitter i fören inte hänger med ner, snarare hänger i luften några millisekunder. I det följande fallet möter kroppen båten. Samtidigt har man reflexmässigt rätat ut benen så att de är för raka, svikten i benen för liten.

Inga monstervågor krävs

Det krävs inte monstervågor. Upprepade belastningar tröttar ryggen till den brister.

Kustbevakning, sjöräddning och andra som är tvungna att gå ut i alla väder förebygger, bland annat med fjädrande stolar.

Per Kallin – med åtta år i handelsflottan och 28 i olika befattningar inom Kustbevakningen – skulle en dag i maj 2006 som vanligt åter till moderfartyget efter fullgjort jobb, ett av över två tusen liknande uppdrag. Han stod i aktern på den vattenjetdrivna Rib-båten. Det blåste åtta meter, våghöjd under metern, farten bara 25 knop mot maximala 38.

– Vi vet hur man kör båt. Likt förbannat hände det. Jag kände hur det högg till i ländryggen. Det gjorde väldigt ont. Efter vila stack jag ut igen – dumt nog.

På kvällen ökade smärtan. På natten kunde han inte gå till toaletten, tvingades krypa.

Smärtstillande hjälpte honom att mönstra av i Slite och flyga hem till Kalmar. Trots morfinsprutor ökade pinan under dagarna. Akuten konstaterade diskbråck men röntgade inte. Smärtorna ökade. Magnetrontgen avslöjade ett stort bråck. Operationen åtta dagar senare hjälpte inte.

– Ingen förstod vidden. Läkarna sa att jag skulle vara något sänär återställd inom sju–åtta veckor.

Ischiasnerven var helt utslagen

I stället blev det värre. Neurofysiologerna i Linköping fann att ischiasnerven var helt utslagen. Steloperation för att frilägga nerven fungerade inte heller.

I väntan på en tredje operation ligger han nu 20 timmar om dygnet. Stå kan han bara göra någon minut, sitta eller gå utan krycka högst 20 minuter.

Arbets-skadan är erkänd. Livränta beviljad. Men från sitt försäkringsbolag Salus Ansvar får Kallin inget.

– De har bestämt att det inte kan bli sådana krafter i en Rib-båt att skador kan uppstå.

GP har frågat bolaget om policyn är sådan men har ännu inte fått svar.

– Folk känner nog inte till det allvarsamma i att åka med de här, man tror att det är en lek, säger Per Kallin.

I sin säkerhetsgenomgång avråder i allmänhet Rib-charterbolagen gravida och ryggskadade från att åka med. Däremot varnas sällan personer över 40. En så gammal, men frisk, ryggrad löper också stora risker i mötet med G-krafterna.

Björn Hansson
031-62 46 33
bjorn.hansson@gp.se